

KAHLE, Paul Ernst
(1875-1964)Alman şarkiyatçısı
ve Eski Ahid tarihi uzmanı.

21 Ocak 1875 tarihinde Hohenstein'da doğdu. 1894-1898 yılları arasında Marburg ve Halle'de teoloji ve şarkiyat bilimi okudu. 1898'de *Textkritische und lexikalische Bemerkungen zum samaritanischem Pentateuch* başlıklı çalışması ile felsefe, 1902'de de *Der masoretische Text des Alten Testaments* adlı teziyle ilâhiyat doktoru oldu. Sekiz ay kadar Romanya'da papaz olarak çalıştıktan sonra 1903'te Kahire'ye gidip beş yıl süreyle yine papazlık ve oradaki Alman okulunun müdürlüğünü yaptı. 1914'te Giessen'de profesör oldu; 1923'te Enno Littman'ın yerine Bonn'a tayin edildi. Siyasete baskılar yüzünden 1938 yılında İngiltere'ye sığındı. II. Dünya Savaşı boyunca Londra'da Chester Betty koleksiyonunda ve Oxford'da Bodleian Library'de bulunan Arapça yazmaların kataloglarını hazırladı. Savaşın ardından Bonn'da bıraktığı evine ve kütüphanesine yeniden kavuştuğu gibi kendisine Alman hükûmeti tarafından emekli profesör maaşı bağlandı. Bundan sonraki hayatını ilmi çalışmalar yaparak, seminer ve konferanslar vererek geçirdi. Çok sayıda akademi ve ilmi derneğin üyesi olan Kahle 1963 yılında Düsseldorf'a yerleşti ve 24 Eylül 1964 tarihinde Bonn'da öldü.

Dönemindeki birçok şarkiyatçı gibi hristiyan ilâhiyatçısı olarak yetişen Kahle ilmi hayatında iki ayrı alanda çalışmıştır. Bu alanların ilki olan Ahd-i Atık araştırmalarında özellikle Sâmirî Pentateuch'ünün fragmanlarını neşrederek ve Masoretler'in Eski Ahid'in nakli ve telaffuzu açısından önemlerini ortaya koyarak ün kazanmıştır. İkinci çalışma alanı olan Arapistik ve İslâm araştırmalarında ise bir taraftan Mısır tarihi üzerinde dururken bir taraftan da Mısır ve Filistin'deki halk hikâyeleri, gölge oyunları, kutsal mekânlar vb. üzerinde çalıştı. Fütüvvet kurumuna dair araştırmaları da bulunan Kahle'nin coğrafyayla ilgili çalışmaları da önemli bir yekûn tutmaktadır; özellikle Pîrî Reis'in *Kitâb-ı Bahriyye*'si ve dünya haritası ile bu haritanın Kristof Kolomb tarafından Amerika'nın keşfinde kullanılan haritayla bağlantısı üzerinde çeşitli çalışmalar yapmıştır.

bicarium: *Première partie, Egypte: I*, Paris 1903; a.mlf., "Notes d'archéologie arabe", *JA*, XVII (1891), s. 411-495; S. Flury, *Die Ornamente der Hakim- und Ashar-Moschee*, Heidelberg 1912, s. 9-26, 43-45; M. S. Briggs, *Muhammedan Architecture in Egypt and Palestine*, Oxford 1924; R. L. Devonshire, *Rambles in Cairo*, Cairo 1931; E. Pauty, *Les hammams du Caire*, Le Caire 1933; a.mlf., *La mosquée d'Ibn Touloun et ses alentours*, Le Caire 1936; a.mlf., "L'architecture au Caire depuis la conquête otomane, vue d'ensemble", *BIFAO*, XXXVI (1936), s. 1-69; L. A. Mayer, *The Buildings of Qaytbay as Described in his Endowment Deed*, London 1938; K. A. C. Creswell, *Early Muslim Architecture*, Oxford 1940; a.mlf., *The Muslim Architecture of Egypt*, Oxford 1952-60, I-II; a.mlf., *A Bibliography of the Architecture, Arts and Crafts of Islam to 1st. January 1960*, Cairo 1961; a.mlf., "A Brief Chronology of the Muhammedan Monuments of Egypt to 1517", *BIFAO*, XVI (1919), s. 39-164; Hasan Abdülvehhâb, *Târîhu'l-mesâcîdi'l-eşeriyye*, Kahire 1946, I-II; a.mlf., *Câmi'u's-sultân Hasan ve mâ havle-hû*, Kahire 1962; a.mlf., "Medresetü Ebî Bekr Müzhir", *el-Hendese*, XV (1935), s. 17-23; a.mlf., "Tevkî'âtü's-sunnâ' alâ âşâri Mısır", *BIE*, XXXVI (1955), s. 533-558; W. Popper, *Egypt and Syria under the Circassian Mamluk*, Los Angeles 1957; Abdülâtîf İbrâhîm, "el-Veşâ'îk fî hîdmeti'l-âşâr", *el-Mû'temerû's-şânî li-âşâri'l-bilâdi'l-'Arabiyye*, Kahire 1958; a.mlf., "Silsiletü'l-veşâ'îki't-târîhiyyeti'l-kavmiyye: Mecmû'atü'l-veşâ'îki'l-Memlûkiyye, I: Veşîkatü'l-Emîr Âhûri Kebîr Karâkucâ el-Hasenî", *Mecelletü Külliyyeti'l-âdâb*, XVIII/2, Kahire 1959, s. 183-251; a.mlf., "et-Tevşîkâtü's-şer'iyye ve'l-işhâdât fî zuhûri veşîkatü'l-Gavri", a.e., XIX/1 (1960), s. 293-420; A. Darraq, *L'Egypte sous le règne de Barsbay*, Damas 1961, s. 50; a.mlf., *L'acte de waqf de Barsbay*, Le Caire 1963; Ahmed Fikrî, *Mesâcîdü'l-Kâhire ve medârisühâ*, Kahire 1965-69, I-II; D. Brandenburg, *Islamische Baukunst in Ägypten*, Berlin 1966; Saleh Lamei Mostafa, *Kloster und Mausoleum des Farağ Ibn Barquq in Kairo*, Glückstadt 1968; Abdurrahman Zekî, *Mevsû'âtü medîneti'l-Kâhire fî elf'âm*, Kahire 1969; a.mlf., "Mebâni'l-kilâ' fî 'aşâri Muhammed 'Alî Bâşâ", *el-İlmâre*, III/3-4 (1941), s. 89-98; G. Wiet, *Inscriptions historiques sur pierre*, Le Caire 1971; a.mlf., "Les inscriptions du mausolée de Shafî", *BIE*, XV (1933), s. 167-185; a.mlf., "Une nouvelle inscription fatimide au Caire", *JA*, CCXLIX (1961), s. 13-20; a.mlf. – A. Raymond, *Les marchés du Caire*, Le Caire 1979; a.mlf., "Les constructions de l'émir Abd el Rahman katkhuda au Caire", *Alsl*, XI (1972), s. 253-292; a.mlf., "Les fontaines publiques du Caire (1517-1790)", a.e., XV (1979), s. 235-292; Yusuf Raghib, "Sur une groupe de mausolées du cimetière du Caire", *REI*, XL (1972), s. 189-195; a.mlf., "Essai d'inventaire chronologique des guides à l'usage des pèlerins du Caire", a.e., XLI (1973), s. 259-280; a.mlf., "Les sanctuaires des gens de la famille dans la cité des morts du Caire", *RSO*, II (1977), s. 47; a.mlf., "Les mausolées fatimides du quartier d'al-Mašâhid", *Alsl*, XVII (1981), s. 1-30; a.mlf., "Un oratoire fatimide au sonnet du Muqattam", *St.I*, LXV (1987), s. 51-67; J. A. Williams, "The Monuments of Ottoman Cairo", *Colloque international sur l'histoire du Caire*, Le Caire 1973, s. 453-463; C. Kessler, "Funerary Architecture within the City", a.e., s. 237-267; a.mlf., *The Carved Masonry Domes of Mamluk*

Cairo, London 1976; a.mlf., "Mecca-Oriented Urban Architecture in Mamluk Cairo: The Madrasa-Mausoleum of Sultan Shaban", *Towards an Islamic Humanism*, Cairo 1984, s. 97-108; R. E. Parker v.d.gr., *Islamic Monuments in Cairo. A Practical Guide*, Cairo 1974-85; J. Revault – B. E. Maury, *Palais et maisons du Caire du XIVe au XVIIIe siècles*, Le Caire 1975-79, I-III; M. Meinecke, *Die Madrasa des Amirs Miṭṭal in Kairo*, Mainz 1976; a.mlf., *Die Restaurierung der Madrasa des Amirs Sâbiq ad-din Miṭṭal al-Anuki und die Sanierung des Darb Qirmiz in Kairo*, Mainz 1980; a.mlf., *Die Mamlukische Architektur in Ägypten und Syrien (648/1250 bis 923/1517)*, Glückstadt 1992; a.mlf., "Das Mausoleum des Qala'un in Kairo. Untersuchungen zur Genese der Mamlukischen Architektur Dekoration", *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Abteilung Kairo*, XXVII/1 (1971), s. 47-80; a.mlf., "Die Moschee des Amirs Aqsunqur al-Nasiri in Kairo", a.e., XXIX/1 (1973), s. 9-38; Muhammed Muhammed Emin, *Catalogue des documents d'archives du Caire de 239/853 à 922/1516*, Le Caire 1981; F. Jarita, *Madrasa, Hanqah und Mausoleum des Barquq in Kairo*, Glückstadt 1982; B. Maury, *Palais et maisons du Caire: I. Epoque mamelouke*, Paris 1982; a.e.: II. *Epoque ottomane*, Paris 1983; G. Mitchell, *Architecture of the Islamic World*, London 1984, tür.yer.; D. Behrens-Abouseif, *Azbakiyya and its Environs from Azbak to Ismail*, Cairo 1985, s. 147-187; a.mlf., "Four Domes of the Late Mamluk Period", *Alsl*, XVII (1981), s. 191-201; a.mlf., "The Takkiyat Ibrahim al-Kulshani in Cairo", *Muqarnas*, V, Leiden 1988, s. 43-60; J. M. Rogers, "Seljuk Influence on the Monuments of Cairo", *KOR*, VII/1 (1972), s. 40-68; a.mlf., "al-Kähira", *EI²* (İng.), IV, 424-441; A. R. Guest – E. T. Richmond, "Mısır in the Fifteenth Century", *JRAS* (1903), s. 791-816; L. Massignon, "La cité des morts du Caire", *BIFAO*, LVII (1938), s. 25-79; L. Fernandez, "Three Sufi Foundations in a 15th Century Waqfiyya", *Alsl*, XVII (1981), s. 141-156; a.mlf., "The Zawiya in Cairo", a.e., XVIII (1982), s. 105-128; a.mlf., "Some Aspects of the Zawiya in Egypt at the Eve of the Ottoman Conquest", a.e., XIX (1983), s. 9-17; a.mlf., "Sufi Architecture in early Ottoman Cairo", a.e., XX (1984), s. 103-114; a.mlf., "Two Variations on the Same Theme. The Zaviye of Hasan al-Rumi and the Takkiya of Ibrahim al-Gulshani", a.e., XXI (1985), s. 95-111; a.mlf., "The Foundation of Baybars al-Jashankir: its Waqf, History and Architecture", *Muqarnas*, IV (1987), s. 20-21; J. M. Bloom, "The Mosque of al-Hakim in Cairo", a.e., I (1983), s. 15-36; C. Williams, "The Cult of Alid Saints in the Fatimid Monuments of Cairo, I: The Mosque of al-Ahmar", a.e., I (1983), s. 37-52; a.mlf., "The Cult of Alid Saints in the Fatimid Monuments of Cairo Part II: The Mausoles", a.e., III (1985), s. 39-60; Leyla Ali Ibrahim, "Residential Architecture in Mamluk Cairo", a.e., II (1984), s. 47-59; Shakhinda Karim, "The Mosque of Aslam al-Bahai al-Silahdar (746/1345)", *Alsl*, XXIV (1988), s. 233-252; Mohammed el-Asad, "The Mosque of Muhammad Ali in Cairo", *Muqarnas*, IX (1992), s. 39-55.

J. MICHAEL ROGERS

KAHİRE MEVLEVÎHÂNESİ
(bk. MISİR MEVLEVÎHÂNESİ).

Paul
Ernst
Kahle

Yayımlanmış eserlerinden bazıları şunlardır: *Masoreten des Ostens* (Leipzig 1913); *Masoreten des Westens* (I-II, Stuttgart 1927-1930); *Biblia Hebraica* (ed. Rudolf Kittel, Textum masoreticum curavit P. Kahle) (Stuttgart 1929); *Piri Re'is, Bahriye. Das türkische Segelhandbuch für das Mittelländische Meer vom Jahre 1521* (Berlin-Leipzig 1926); *Die verschollene Colomboskarte von 1498 in einer türkischen Weltkarte von 1513* (Berlin-Leipzig 1933).

Önemli makaleleri arasında "Islamische Schattenspielfiguren aus Ägypten" (*Der Islam* I [1910], s. 264-299; II [1911], s. 143-195); "Die moslemischen Heiligtümer in und bei Jerusalem" (*Palästina-Jahrbuch*, VI [1910], s. 63-101); "Das Wesen der moslemischen Heiligtümer in Palästina" (*a.g.e.*, VII [1911], s. 85-119); "Gebräuche bei den moslemischen Heiligtümern in Palästina" (*a.g.e.*, VIII [1913], s. 139-182) adlı çalışmalar sayılabilir. *Hıfâyname*'nin Farsça nüshaları üzerine çalışan Kahle (*AO*, XII [1934], s. 91-110), Zeki Velidi Togan'ın yardımıyla bu eseri neşre hazırlamışsa da henüz basılmamıştır. Bunların dışında bazı küçük yazıları, doğumunun sekseninci yılı armağanı olarak diğer çalışmalarının bir listesiyle birlikte *Opera Minora* adı altında neşredilmiştir (Leiden 1956; çalışmalarının bir listesi için ayrıca bk. Katharina Korn, s. 225-231).

BİBLİYOGRAFYA :

K. Korn, "Paul Kahle's Schriften", *Studien zur Geschichte und Kultur des Nahen und Fernen Ostens, Paul Kahle zum 60. Geburtstag* (haz. W. Heffening - W. Kirfel), Leiden 1935, s. 225-231; H. S. Nyberg, "Paul Kahle", *In Memoriam Paul Kahle* (haz. M. Black - G. Fohrer), Berlin 1968, s. 1-2; O. Spies, "Paul E. Kahle", *Bonner Gelehrte, Beiträge zur Geschichte der Wissenschaften in Bonn, Sprachwissenschaften*, Bonn 1970, s. 350-353; M. Black, "Paul Ernst Kahle", *Proceedings of the British Academy*, LI, London 1965, s. 485-495; J. Fück, "Paul Ernst Kahle (1875-1964)", *ZDMG*, CXVI (1966), s. 1-7.

TAHSİN GÖRGÜN

KAHRAMANLIK

(bk. ŞECAAT).

KAHRAMANMARAŞ

Akdeniz bölgesinde şehir
ve bu şehrin merkez olduğu
bir kesimi Akdeniz, bir kesimi
Doğu Anadolu bölgesinde bulunan il.

Ahır dağının güney kısmı eteklerinde, şehirle aynı adı taşıyan ovanın kuzey kesiminde meyilli bir alanda yer alır. Önemli bir yol güzergâhı üzerinde bulunan şehrin adının Asur kaynaklarında geçen Markasi'ye dayandığı belirtilir. Markasi adı, Romalılar döneminde Kral Caligula tarafından Germanicia / Kayseria Germanicia'ya çevrildi. Bu isim Bizans Devleti zamanında da kullanıldı. Şehir İslâm hâkimiyetine girince "Mar'aş" adını aldı. Maraş kelimesi, bölgedeki çeltik ekimi ve bataklıkların sebep olduğu sıtma hastalığı dolayısıyla "titreme yeri" anlamına geldiği şeklinde izah edilmekteyse de bunun ilmi bir kıymeti yoktur. Yeniden Bizans hâkimiyetine girdiği kısa bir dönem içinde Marassion denilen şehir bundan sonra Osmanlı devri de dahil Maraş adıyla anıldı. Bu ad 7 Şubat 1973'te, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Millî Mücadele dönemindeki üstün direnişinden dolayı "kahraman" unvanı verilerek Kahramanmaraş şekline dönüştürüldü. Kuruluş tarihi antik dönemlere kadar inen Maraş'ın ilk yerleşim yeri şimdiki şehrin güneydoğusunda bulunan Erkenez çayı kenarındaydı. Roma devrinde Karasu kıyısına taşınan şehir daha sonra doğusunda bulunan Kara Maraş'a taşınmış, bugünkü yerleşim yerine ise Dulkadirîliler zamanında gelmiştir.

Tarih. Asur ticaret kolonileri çağında Anadolu'yu Mezopotamya'ya bağlayan önemli bir ticaret yolu üzerinde yer alan şehir, Hitit İmparatorluğu yıkıldıktan sonra Geç Hitit şehir devletlerinden Gurgum Krallığı'na başşehirlik yaptı. Kimmerler'in Anadolu'yu istilâsının ardından bir müddet Asur hâkimiyetinde kaldı. Asurlar'ın Med istilâsına uğramasından sonra Pers hâkimiyetine girdi. Şehir, İskender'in Asya seferi sırasında Kapadokya satraplığı'nın önemli merkezlerinden biriydi. Romalılar zamanında Kuzey Suriye vilâyeti sınırlarına katıldı. Roma'nın Sâsânîler'le savaşı Maraş şehrinin zaman zaman saldırılara hedef olmasına yol açtı. Roma İm-

paratorluğu'nun, 395'te ikiye ayrılması üzerine Doğu Roma'nın (Bizans) hâkimiyetine geçti. Sâsânîler 605'ten itibaren Kayseri, Maraş gibi önemli ticaret şehirleri üzerinde hâkimiyet kurdularsa da 611'de geri çekildiler. Sâsânîler'den sonra Maraş bölgesine ilk Arap akınları Hulefâ-yi Râşidîn devrinde başladı. Ebû Ubeyde b. Cerrâh Menbic'de iken Hâlid b. Velîd'i Maraş taraflarına gönderdi. Hâlid şehir kuşattı, halka zarar vermemek kaydıyla Maraş'ı aldı ve kalesini yıktırdı (16/637). Maraş bundan sonra Anadolu içlerine yapılacak akınlarda üs durumuna geldi. Süfyan b. Avf el-Gâmidî Maraş'tan hareketle Bizans topraklarına akınlar düzenledi (30/650-51). Emevîler zamanında Muâviye'nin emriyle şehir yeniden inşa edildi. I. Yezid'in ölümünün (64/683) ardından Maraş'a yönelik Bizans saldırıları yoğunlaşınca müslümanlar Maraş'ı terketmek zorunda kaldılar. Abdülmelik'in Bizans'la yaptığı antlaşma uzun süreli olmadı. Cemâziyelevvel 74'te (Eylül 693) I. Mervân'ın oğlu Muhammed antlaşmayı bozarak ertesi yıl Bizans topraklarına girdi. Cemâziyelevvel 75'te (Eylül 694) Bizanslılar karşı saldırıya geçip Antakya yakınlarındaki Amik ovasına kadar ilerledilerse de başarılı olamadılar ve Maraş ovasında yapılan savaşta mağlûp edilerek geri püskürtüldüler. Halife I. Velîd'in oğlu Abbas Maraş'a gelip şehri tamir ve tahkim ettirdi. Bir kısım halkı şehre yerleştirerek Maraş'ın nüfusunun artmasını sağladı ve büyük bir cami yaptırdı. Halife II. Mervân zamanında 129 (747) yılında Bizanslılar Maraş'ı kuşattı. Halk canlarının bağışlanması şartıyla şehri boşaltarak el-Cezîre ve Kinnesrîn'e göç etti. Bizans İmparatoru V. Konstantinos şehri yıktırdı. Mervân, Humus'u fethettikten sonra Maraş'ı yeniden ele geçirdi ve şehri imar etti. Bizans kuvvetleri 130'da (747) şehri yağmaladılar. Abbâsi Halifesi Ebû Ca'fer el-Mansûr devrinde Sâlih b. Ali tarafından onarılan şehir Halife Mehdi-Billâh döneminde tahkim edildi. 161-162 (778-779) yıllarında büyük bir Bizans ordusu Maraş'ı kuşattı, şehri alamadıysa da etrafı yakıp yıktı. Bizans İmparatoru I. Basileios 877'de Göksun ve Toroslar üzerinden Maraş'a saldırdı, fakat şehri ele geçiremedi; varoşları tahrip ve yağma ederek geri çekildi. Şehir Muharrem 292'de (Kasım 904) Bizanslılar'ın eline geçti. 916'da Ermeniler Maraş'ı ele geçirip yağmaladılar. 949'da Bizanslılar şehri tekrar zaptettiler. Maraş 341'de (952) Hamdânîler'in eline